

HOOFDSTUK 1 – vrijdag 1 augustus 1941

In kunstminnende kringen werd de plek waar we stonden zo'n beetje als heilige grond beschouwd: in de schaduw van het Mauritshuis, het eliteaire Haagse museum pal naast het Binnenhof. Het pand met zijn tempelachtige voorkomen en uitgebreide kunstcollectie uit de Gouden Eeuw keek hautain op zijn omgeving neer.

Het klinkt misschien gek, maar als je nou toch vermoord werd gevonden, dan was dit wel een van de indrukwekkendste plekken. De dode dreef namelijk in de Hofvijver, en die wordt omgeven door de oudste historische locatie van Den Haag: behalve het Binnenhof en het Mauritshuis, door de Korte en de Lange Vijverberg met hun stadspaleizen, en aan het andere uiteinde van het water, zo'n tweehonderd meter verderop, de Gevangenpoort. Op een steenworp afstand bevonden zich het Lange en Korte Voorhout. Echt schitterend allemaal.

De werkelijkheid was heel wat prozaïscher: de dode dreef op zijn rug, deinde mee met de bewegingen van het water dat door een koel windje in beweging werd gezet. Zijn kleding was gedeeltelijk losgeweekt, waardoor zijn enorme bleke buik zichtbaar was. Hij had iets weg van een varken, speciaal voor de slacht hierheen gebracht.

Ik stond op de Korte Vijverberg, met mijn rug gekeerd naar nummer 3, het befaamde Groen van Prinstererhuis, waar tot het uitbreken van de oorlog het Kabinet der Koningin was gevestigd. Tegenwoordig lunchten en dineerden daar officieren van de

Wehrmacht. Nog niet zo lang geleden reed hier een tram richting het Plein, maar Rijkscommissaris Seyss-Inquart had dat een jaar geleden, in augustus 1940, verboden. Hij verafschuwde het lawaai van de krijsende wielen in de bochtige rails als hij in zijn kantoor, in het voormalige departement van Buitenlandse Zaken, aan het werk was.

Het lijk dreef een meter of vijftientig uit de kant, niet ver van de achterzijde van het Mauritshuis. Twee collega's van de straatsdienst hadden hun uniform uitgetrokken en lieten zich in hun onderbroek en met dienstschoenen aan bibberend in het koude water van de Hofvijver zakken. Een van de dienders had zijn sokken aangehouden.

Zij liever dan ik. Ik ben chef van de Dienst Bijzondere Delicten van de Haagse politie, belast met moord, doodslag en ander zwaar geweld. Dus ik mocht mijn kleren aanhouden en toekijken hoe het tweetal bij het wed verderop, de schuin aflopende plek waar vroeger de paarden dronken, te water ging.

Het liep tegen halfzes in de ochtend, de zon was net op. Naast mij stond mijn rechterhand rechercheur Boy Valk, en verder de patholoog Peter van Kaweisch, het hoofd van de Dienst Forensisch Onderzoek, Rigo Burda, en een mij onbekende jonge vrouw, degene die alarm had geslagen bij de wachtcommandant. Een eindje verderop hing voorover geleund tegen de reling langs het water een politiefotograaf, die alles nauwkeurig vastlegde. Elk moment kon er iemand van de *Kriminalpolizei* opdagen. Volgens afspraak kwamen de Duitsers ieder lijk bekijken. De moord kon zomaar een poging zijn het bestuur van Rijkscommissaris Seyss-Inquart omver te werpen, redeneerde de bezetter.

De Hofvijver is eigenlijk geen vijver, maar een vitaal meer waarin vissen en planten leven. Het wordt gevoed door twee beken, waarvan er een, de Haagse Beek, water uit de duinen bij het kunstenaarsdorpje Kijkduin aanvoert. Net niet in het midden ligt een met planten en bomen begroeid naamloos eilandje. Volgens de

gemeente is de vijver nergens dieper dan één meter twintig, maar de voorste agent ging na een meter of tien waden onverwacht kopje-onder. Hij kwam vloekend en hoestend weer boven.

Samen met zijn collega zwom hij vervolgens met een kalme schoolslag richting de dode. Toen ze die hadden bereikt, zag ik hoe ze hem volgens mijn instructie voorzichtig maar grondig bestastten. Je wist maar nooit of er onder water een mes in zijn rug stak en dat kon maar beter niet losraken en zinken terwijl ze hem meetrokken. Dan zou bewijsstuk nummer één onvindbaar in de modderige bodem verdwijnen.

De twee agenten hadden vijf lange minuten nodig om het zware slachtoffer zwemmend en wadend naar het wed te trekken. Wij begaven ons erheen en hielpen de dode zo ver op de schuine kant te trekken dat hij niet meer kon wegspoelen. Alleen de hakken van zijn schoenen lagen nog in het vijverwater. Wat meteen opviel, was zijn belachelijke Hitler-snorretje, formaat tandenborstel, dat tegenwoordig mode was.

Het slachtoffer had gemillimeterd witgrijs haar op zijn ronde hoofd en opvallend lange wenkbrauwen, alsof er plukken grijs garen uit zijn voorhoofd staken. Zijn oren stonden een tikje af. Er was geen knappe man aan hem verloren gegaan. Het corpulente lijf was met veel moeite in een kostbaar antracietkleurig kostuum geperst.

Ik liet mijn handen in alle zakken glijden, vergat het borstzakje niet, en trok de keurig gevouwen pochet eruit. Maar er zat verder niks in, in geen enkele zak trouwens, ook niet in die van zijn broek, waarvan ik de kontzakken met de nodige moeite wist te bereiken. Iemand had al zijn spullen verwijderd. Mannen zoals deze dode hadden een portefeuille bij zich en een sigarenkoker. De wijs- en middelvinger van zijn linkerhand waren geelgekleurd van de nicotine. Het pafferige gelaat zat vol roze en rode vlekken. De lippen om zijn mond hingen er slap bij.

Van Kaweisch knoopte de bovenkleding los, colbert, vest en

overhemd, op zoek naar een wond. Die was snel gevonden: twee donkere kogelgaatjes, vlak naast elkaar ter hoogte van het hart in de borstkast. Het is verbazingwekkend hoe weinig plek er nodig is om iemand te doden. De projectielen van het kleine kaliber zouden het lichaam vermoedelijk niet hebben verlaten. Het stofelijk overschot was te dik, te vet, en had de relatief lichte kogels zo goed als zeker opgevangen en vastgehouden. Voor de zekerheid bekeek de patholoog de achterzijde van het lichaam. Ik hielp hem het zware lichaam een stuk te kantelen. De rug was inderdaad ongeschonden: geen uitgangswonden. De ongelukkige dikzak kon terug op zijn rug. Samen lieten we hem weer terugzakken.

‘5.56 millimeter, wed ik,’ zei Van Kaweisch.

‘Damespistool,’ bevestigde ik. ‘Dodelijk genoeg, mits van dichtbij afgevuurd.’

Ik kwam met pijnlijke knieën overeind en wenkte de vrouw. ‘Dit is hem?’

Ze kon blijkbaar goed tegen de niet-alledaagse aanblik van een gewelddadige dood en voorovergebogen bekeek ze het lijk kalm en aandachtig. ‘Ja, dit is ’m. Joseph Foulon, internationaal erkend kunstkenner en -handelaar uit Brussel, hij was Franstalig.’ Automatisch keek ik naar het Mauritshuis achter ons. Ze keek mee en knikte. ‘Daar hebben we de afgelopen drie dagen gewerkt,’ zei ze. ‘Hij zou vandaag terugkeren naar België.’

‘En u bent?’

‘Rosalie Callenbach. Ik ben kunsthistorica en werk voor het Mauritshuis. Dat wil zeggen, ze huren me regelmatig in voor allerlei klussen.’

‘Charlie Swieninck, hoofdinspecteur bij de Haagse recherche,’ stelde ik me voor. ‘Wat deed deze Foulon hier in het museum?’

‘Een rapport opmaken over een schilderij.’

‘En u hielp hem daarbij?’

‘Zo zou je het kunnen zeggen, ja.’

Ik wendde me tot Peter van Kaweisch. ‘En?’

‘Ik ben hier klaar met hem. Ik zal zorgen dat er een ambulance komt. Vanmiddag neem ik hem op tafel.’ De ambulancebroeders zouden het lijk naar zijn een na laatste rustplaats afvoeren, de sombere catacomben van het gemeentelijk ziekenhuis Zuidwal.

‘Hoe lang is-ie dood?’ wilde ik nog weten.

‘Hooguit een uur of vijf. Ik vermoed iets korter, door de invloed van het koude water weet je het nooit exact.’

‘Peer.’

‘Charlie.’

Nog voor ik een volgende vraag aan Rosalie Callenbach kon stellen, ging Rigo Burda, dé forensische expert van het Haagse politiekorps, onbeschaamd voor haar staan. ‘Je hebt het er maar weer moeilijk mee, Swieninck. Je kijkt somber,’ sprak Burda sarcastisch met zijn iele en hoge stemgeluid.

Burda was een man die zijn eigen superioriteit hoog en de medemens laag achtte. Hij was een snel geïrriteerde driftkikker, maar ook zeer competent. Wat beslist in zijn nadeel pleitte, was zijn lidmaatschap van de NSB. Hij was voortdurend bezig bij de pro-Duitse hoofdcommissaris Hamer in het gevlij te komen, de enige in het korps aan wie hij verantwoording verschuldigd was. Ondanks alles mocht ik hem, in wezen was het een simpele ziel met een grote bek. Zo ongeveer als ikzelf.

‘Ik trek me elke moord persoonlijk aan, Rigo, dat is goed voor mijn oplossingszin.’

‘Je doet maar, als je dan nu maar plaatsmaakt, dan kunnen wij óns werk gaan doen. Tenminste, als je maar niet denkt dat we hier het water in duiken om bewijzen te zoeken.’

‘Hij werkte al enkele dagen in het Mauritshuis,’ zei ik, ‘misschien kunnen jullie straks zoeken naar braaksporen. Ook aan de achterkant alsjeblieft, en vergeet de personeelsingang aan de Korte Vijverberg niet.’ Waarna ik twee stappen opzij deed en Burda zijn fotograaf wenkte die het lijk op het wed van dichtbij moest fotograferen.

Daarna wendde ik me weer tot de kunstexpert Callenbach en wees naar het museum. ‘Is daar op dit tijdstip al iemand aanwezig?’

‘Een stokdove medewerker. Nee, het is nog gesloten. Bij mijn weten is er nog niemand gewaarschuwd. Dus ook directeur Martin niet.’

Ik wees naar Foulon. ‘Hoe kwam hij binnen?’

‘Hij had voor de duur van zijn verblijf een sleutel.’

Die niet in zijn zakken had gezeten. Het museum moest nog even wachten. ‘Ik zou graag zien dat u met mij meegaat naar het hoofdbureau,’ zei ik. ‘Ik moet hier alleen nog even wachten op de vertegenwoordiger van de Kriminapolizei.’

Niet met engelengeduld gezegend, stak ik zuchtend een sigaret op. Gelukkig kreeg ik al binnen een minuut een keurig geklede, slanke man in het oog, die vanaf het Plein op ons kwam toelopen. Op zijn hoofd stond zo’n groen jagershoedje met opzij een veertje van een buizerd. Ik herkende de nieuwkomer: *Kriminalrat* Otto Bach, een inspecteur van de Kriminapolizei, iemand die liever in restaurants en cafés verkeerde dan op de plaats delict waar een lijk lag. Ik had vorig najaar in een café tegenover het Scalatheater in de Wagenstraat een keer een glas bier met hem gedronken.

Bach was een goed uitziende, veertigjarige man, vijf jaar jonger dan ik. Hij stond in de uitgaanswereld van Den Haag bekend als bon vivant en rokkenjager. Voor hem was de oorlog een heerlijke verpozing. Ik had gehoord dat hij al eens door de gedragsraad van het *Hauptamt ss-Gericht* op de vingers was getikt: hij kende te veel kroegeigenaren en te weinig misdadigers. De ss-rechters traden zo nodig streng op tegen hun eigen mensen. Geloof het of niet, veel ss’ers belandden voor een poosje achter de tralies wegens slecht gedrag.

Bach naderde met een verheugde uitdrukking op zijn gezicht. ‘*Na so etwas, Herr Kollege Oberinspektor Swieninck*,’ zei hij, ‘wat een genoegen u weer ’s te zien.’ Hij sprak heel behoorlijk Neder-

lands. We gaven elkaar een hand. Hij was keurig geschoren en verspreidde een welriekende odeur.

‘Kriminalrat Bach, hoe maakt u het?’

‘*Ausgezeichnet*. Hoe kan het anders op deze aantrekkelijke augustusochtend?’

In tegenstelling tot veel van zijn collega’s bij de Kriminalpolizei was Bach daadwerkelijk een politiemann. Tot het uitbreken van de oorlog werkte hij bij de recherche in Wuppertal, waar hij inbraken in winkels en schoolgebouwen probeerde op te lossen, dat niveau. Hij was geen lid van de nazipartij en niet onvriendelijk en hooghartig, zoals veel van die Duitse namaakrechercheurs. Die laatste categorie behelsde lieden die vroeger vertegenwoordiger waren of verzekeringsagent. Die probeerden zich bij de Kripo waar te maken om iets te zijn wat ze eigenlijk niet waren: competente rechercheurs.

Bach zou na de oorlog ongetwijfeld veilig terugkeren in Wuppertal, vol met verhalen over zijn avonturen in het levensgevaarlijke Holland. Die speelden zich in werkelijkheid meestal af aan een toeg of in een breed bed met een of twee hoeren.

Ik wees naar het stoffelijk overschot. ‘Maak kennis met Joseph Foulon, een Belgische kunsthandelaar. Afgelopen nacht doodgeschoten, twee kogels in zijn bast.’

‘Een Belg, interessant.’ Otto Bach stapte met zijn dure leren schoenen het natte wed op en schudde Rigo Burda de hand. Noodgedwongen liet die hem zijn gang gaan: een Duitser is een Duitser. De man van de Kripo boog voorover, schoof het overhemd open en bekeek de kogelgaten. Hij had vermoedelijk nog nooit in zijn carrière een moord onderzocht. Daarna kwam hij overeind en keerde terug bij mij.

‘En, wat is uw gevolgtrekking?’ vroeg ik hem.

‘Die heb ik niet. Ik zie althans op dit moment geen aanknopingspunt voor de Kriminalpolizei. U wel?’

Ik schudde mijn hoofd. ‘Mocht ik op iets bijzonders stuiten, dan neem ik contact op.’

‘Tets bijzonders?’

‘Als blijkt dat monsieur Foulon in Nederland was om een staatsgreep tegen de Duitsers te plegen.’

Mijn Duitse collega glimlachte. ‘Wij moeten spoedig weer eens het glas heffen, Oberinspektor. Op een terras aan het Scheveningse strand wellicht.’ Opgelucht groette hij me en draaide zich op zijn hakken om. Zichtbaar bevrijd van dreigende werklast ging hij vast op zoek naar een uitspanning die op dit tijdstip al was geopend om er koffie met petitfours te nuttigen. Zou ik ook doen als ik Bach was.

Al die tijd had mijn rechterhand Boy Valk min of meer besluiteloos terzijde staan wachten. Hij was een beste rechercheur, maar iemand zonder veel initiatief. Ik stuurde hem aan, wat hij met tegenzin liet gebeuren. Ik gaf hem de opdracht bij de Duitse *Feldgendarmarie*, belast met de bewaking van het Binnenhof, en de *Ordnungspolizei*, die in het centrum patrouilleerde en alle regeringsgebouwen in de gaten hield, te informeren of ze vannacht hier in de buurt iets verdachts hadden waargenomen, zoals schoten uit een vuurwapen. Bij mijn weten kwamen ze op de plek waar wij stonden, naast het hart van het landsbestuur, elk kwartier wel een keer voorbij. Het Plein, waar zich onder meer het kantoor van Rijkscommissaris Seyss-Inquart bevond, en het Binnenhof waren de best bewaakte objecten van het land.

‘En waarschuw de directeur van het museum, die Martin, die weet nog van niks. We moeten zo snel mogelijk naar binnen.’

Valk zuchtte en wilde weten hoe hij straks terug moest naar het hoofdbureau aan de Laan Copes van Cattenburch, geen idee. Zelf liep ik na een uitnodigend gebaar met Rosalie Callenbach naar de mosterdkleurige BMW 326 van het BBD, die aan de andere kant van de straat bij het chique hotel De Oude Doelen stond geparkeerd. Dat klinkt misschien geweldig, een BMW, maar het was een rammelende en zuur stinkende auto, ooit eigendom van de Hamburgse politie. Die had er jarenlang bij het eerste ochtendlicht

in de wijk Sankt Pauli in het centrum van de stad onhandelbare zeelui mee opgehaald. Meestal lagen die straalbezopen tegen de pui van een kroeg of bordeel in hun eigen kots te slapen. De viezigheid die aan hun kleren en handen kleefde, had het leer van de bijrijdersstoel en de achterbank gecraqueleerd. Het kleffe vuil was in de naden gaan zitten en dat rook je, vooral als de zon scheen. Als je met het raam open reed, viel het net te doen.

De Duitsers hadden vorige zomer de prachtige grote Humber van mijn rechercheafdeling geconfisqueerd in ruil voor de stinkende BMW. Ik zat altijd enigszins onderuitgezakt, aangezien ik twee meter en twee centimeter meet, waar de Duitse auto niet op was berekend.

Ik informeerde bij de kunstkenner of ze kon autorijden. Ze bleek geen rijbewijs te hebben, dus moest ik zelf rijden, waar ik niet dol op ben. Ik ben een nogal onhandige chauffeur, zal ik maar zeggen. Ik had mijn rijbewijs al ruimschoots voor 1927 op zak, het jaar dat het rijexamen was ingevoerd.

We wisten het hoofdbureau van politie aan de Laan Copes ongeschonden te bereiken, terwijl om ons heen in de straten en lanen het verkeer die vrijdagochtend op gang kwam. Recht aan de overkant lag de brede oprit naar de Oude Alexanderkazerne, waar de Duitsers op 16 mei 1940 hun intrek hadden genomen.

Het hoofdbureau werd gevormd door een rijtje van zeven herenhuizen met verderop om de hoek, ook de Laan Copes geheten, nog eens negen aanpalende politiepanden. De meeste gebouwen waren doorgebroken en binnen met elkaar verbonden door gangtjes en trapjes. In het meest linkse in de rij van zeven, op de hoek met het Alexanderplein, bevond zich op driehoog mijn Bureau Bijzondere Delicten. Ik had als enige een sleutel van de voordeur aldaar, maar ook ik koos in de regel voor de hoofdingang, waar op de begane grond de telefooncentrale en de wachtcommandant waren gevestigd.

Bij de laatste ging ik altijd even langs. Zo ook die ochtend en wat schetst mijn verbazing toen wachtcommandant Van Meerten langs mij heen naar de bezoeker keek en opgewekt zei: ‘Ha, Rosalie.’

Ik keek verrast naar haar om. ‘Je kent hem?’

‘Hem en nog wat andere mensen hier.’

‘Omdat je vaak wordt aangehouden?’

Een gemaakt lachje. ‘Ik ben adviseur en vraagbaak van de gewone recherche als ze daar met kunstdiefstal te maken hebben. Dan duik ik hier op, een paar keer per jaar.’ Ik wenkte en ze volgde me naar het trappenhuis.

Mijn afdeling telde een variërend aantal rechercheurs. In de regel werkte ik aan de onderzoeken naar zwaar geweld met maximaal een half dozijn mensen. Was het rustig, dan verdween een aantal van hen naar de gewone recherche en als er bij ons werk aan de winkel was, keerden de meesten weer terug op het BBD-nest. Die vroege vrijdagochtend zat er één collega.

Ik installeerde Rosalie Callenbach in mijn werkkamer, een hok waarin mijn bureau met stoel, een smalle ladekast, een staande kapstok en één stoel voor een bezoeker net aan pasten. Daarna haalde ik in de kantine twee koppen koffie. Ik hing mijn jas en hoed naast haar modieuze zomermantel. De kunsthistorica, gekleed in een beige mantelpakje, leek me niet afkomstig uit het arme deel van de bevolking. Ze maakte een verzorgde indruk en praatte enigszins geïmponeerd. Ze nam een aangeboden sigaret van me aan. Voor me zat een leuke, parmantige vrouw van halverwege de dertig met een flinke bos blonde krullen, die me nieuwsgierig aankeek.

‘Eerder een dode gezien?’ vroeg ik begripvol.

‘Een oom en twee van mijn grootouders, maar die waren niet vermoord.’

‘Je werkt dus soms voor Arthur van der Beek, de chef van de gewone recherche.’

‘Dat wil zeggen, ik werk dan samen met de rechercheur die is belast met kunstdiefstal, Mark Melchior.’

Die kende ik wel, een aardige jongeman die graag hogerop wilde. Hij leek me geen lid van de NSB of een andere zwarte of bruine organisatie. Zijn baas wel. Van der Beek was evenals ik hoofdinspecteur, een integere rechercheur, die stevast in zijn politie-uniform achter zijn bureau te vinden was. Ik droeg het mijne nooit, alleen als het per se moest voor iets ceremonieels. Arthur was een vriendelijke vent, maar beschikte over een NSB-lidmaatschap. In tegenstelling tot Rigo Burda verkondigde hij geen politieke onzinpraat of probeerde hij zieltjes te winnen. Hij en ik hadden het nog nooit over politiek of de Duitse bezetting gehad.

‘Vertel me over Joseph Foulon.’

Rosalie drukte nonchalant een halve peuk uit op het ontbijtbordje uit de kantine dat ik als asbak gebruikte. Een dure manier van roken nu tabak steeds schaarser begon te worden.

‘Foulon is een internationaal befaamde kunstkenner,’ begon ze, ‘afkomstig uit Brussel, tweeënzeventig jaar oud en een ervaren kunsthandelaar. Tot zijn specialismen behoorde het oeuvre van Frans Hals. Dat is van belang, want om die reden was hij hier in Holland. Hij heeft de afgelopen dagen in het Mauritshuis onderzoek gedaan naar een paneel van Hals. Hij was hier om vast te stellen of het paneel een echte Hals is. Weet je iets van kunst?’ vroeg ze onverwacht.

‘Iets,’ antwoordde ik.

Ze schonk me een stil en neerbuigend lachje, door kenners gereserveerd voor pretentieuze leken. ‘Kunst is uniek, kunst is kapitaal,’ hervatte ze met veel nadruk. ‘Zodra van een grootmeester als Frans Hals iets onbekends opduikt, zijn de kunstkenners in rep en roer. Enige tijd geleden heeft een Nederlandse handelaar geheel onverwacht dit onbekende paneel aangeboden aan het Mauritshuis. En zoiets houdt je meestal niet geheim. Het museum kreeg een optie op koop, maar die wordt nooit eerder gelicht dan dat

experts hun mening hebben gegeven. Ofwel de echtheid hebben vastgesteld. Da's niet zomaar even kijken en knikken, dat is iets wetenschappelijks. Elke keer als een expert zijn mening geeft, zwart op wit en met redenen omkleed, stelt hij als het ware zijn reputatie in de waagschaal.'

'Een hachelijke aangelegenheid,' zei ik.

Rosalie Callenbach herhaalde nadenkend mijn woorden en zei toen: 'Foulon had bepaald een naam hoog te houden. Hals was niet de enige schilder over wie hij expertise in huis had. Ook de jonge Brueghel bijvoorbeeld en David Teniers en zoon, en Jordaens, vormden zijn voornaamste werkterrein. Vlaamse barokschilders.'

'Heeft het paneel ook een naam?'

'*Lachend Meisje*, geschilderd in 1626, staat achter op het paneel. Het is gemonogrammeerd met FHF, ofwel Frans Hals Fecit. Niet ongebruikelijk in zijn geval.'

'Als het echt is, wat is dan de waarde?' luidde mijn lekenvraag.

'Het Mauritshuis kan het verwerven voor 120.000 gulden.' Rosalie zei het zacht en eerbiedig. Het was dan ook een enorm kapitaal. In een gemiddelde Haagse straat kon je daarvoor een rij huizen kopen.

'Werkten jullie gisteravond samen?'

'Tot halftwaalf. Toen ben ik weggegaan om voor de avondklok thuis te zijn. Hij wilde zijn rapportage nog een keer zonder tikfouten op papier zetten, werk tot een uurtje of twee, een secure bezigheid. Je moet weten, het Mauritshuis heeft nog steeds geen elektriciteit, hij werkte bij het licht van een spoorweglantaarn. Hij zou me thuis bellen als hij dat had afgerond en in De Oude Doelen was gearriveerd.'

'Maar dat deed hij niet,' concludeerde ik. Rosalie knikte. Ze oogde vermoeid. Maar ja, beter moe dan dood. 'Waarom ging hij niet op zijn hotelkamer zitten werken, met een leeslamp en een glas wijn binnen handbereik?'

'Een eigenwijze oude man, die per se tussen de spullen wilde zitten waar het om draaide.'

‘En toen je niet werd gebeld?’

‘Ben ik om vier uur, direct na het eindigen van de spertijd, op mijn fiets gestapt en naar De Oude Doelen gereden, waar hij volgens de receptionist nooit was aangekomen. Dus ben ik naar het Mauritshuis gefietst, maar dat zat op slot en alles was donker, ook in het souterrain, waar we hadden gewerkt. Daar beneden woont Hendrik Lulof, een interne conciërge, een hardhorende man. Ik heb een paar keer aangebeld. Maar niks. Toen ik op de weg terug naar het hotel langs de Hofvijver kwam, zag ik hem drijven. Tenminste, ik zag iets groots in het water liggen, iets compacts, wat er niet hoorde en in het schemerdonker meende ik Foulon te herkennen. Ik schrok me dood.’

‘Daarna heb je ons gebeld,’ stelde ik. Ze knikte. ‘Was Foulon bedreigd, had hij met iemand ruziegemaakt?’

‘Niet terwijl ik erbij was en dat was de afgelopen drie dagen de meeste tijd.’

‘Kunst is kapitaal,’ herhaalde ik haar woorden.

‘De kunstwereld is een broeinest van ijverzucht, afgunst en regelrecht geruzie,’ beaamde ze. ‘Bijna allemaal ouwe mannen die zich gedragen als ouwe wijven.’

Zij kon het weten.

Een halfuur nadat Rosalie Callenbach was vertrokken, arriveerde Boy Valk op het BDD. Met veel lawaai trapte hij de klapdeuren open, zoals gebruikelijk wanneer hij chagrijnig was en kwam op mijn kamer toegelopen, zag ik door het raampje dat me uitzicht op mijn afdeling bood.

Hij viel onderuitgezakt neer op de bezoekersstoel. ‘Onze vrienden van de Feldgendarmeerie hebben niets van enig rumoer in of rond het museum gemerkt. Ik mocht in hun wachtverblijf, net voorbij de Grenadierspoort, bellen met de *Grüne Polizei*. Hun nachtwacht voor het centrum was nog niet terug van zijn ronde. Alles rustig in de stad, lang leve de avondklok. Ik heb daar ook die Wilhelm Martin gebeld. Die is onderweg.’

Valk en ik meldden ons bij de ingang van het Mauritshuis, dat geheel door Duitse instanties was ingesloten. Een oudere man in een blauwgrijze stofjas deed open. Ik legitimeerde me en daarop bracht hij me naar de kamer van de directeur, aan de kant van het Binnenhof, op de eerste etage. *Prof.dr. W.Martin* stond er op de deur geschilderd. Het was een aangename vierkante kamer, ingericht met donkere kantoormeubels, waaronder een kleine vergadertafel van diepbruin gelakt vurenhout. De muren waren opgesierd met prenten, pentekeningen, litho's en kleine schilderijen. In een hoek stond een ezel met een groter doek erop.

Een bleke, nerveuze man kwam overeind uit zijn bureaustoel en klemde zijn pince-nez wat hoger op zijn neus. Van dichtbij zag ik dat ook hij zich nog niet had geschoren, vast overvallen door het nieuws.

De ramen boden een karakteristiek Haags uitzicht dat er zijn mocht: het Torentje, waar voor de oorlog sommige premiers graag werkten, de Hofvijver met zijn eiland en de Lange Vijverberg. Vergeleken met het hondenhok aan de Laan Copes van Cattenburch dat voor mijn kantoor moest doorgaan, was dit het arbeidswal-halla. Hier ging je heen voor je plezier, terwijl je mijn werkplaats met plezier verliet.

'Geweldige plek,' complimenteerde ik mijn gastheer en stelde me voor.

'Wilhelm Martin is mijn naam, meneer Swieninck, directeur van het Mauritshuis. Foulon dood... en er is hier nog nooit iemand vermoord.' De ongelukkige in de Hofvijver was ongewild de eerste. Daar moest Martin maar niet te zwaar aan tillen.

'Ik begrijp dat een van uw personeelsleden hier intern woont. Die zou ik graag als eerste spreken,' zei ik.

'Dat is de heer Lulof, de conciërge.'

'Waar is die nu?'

'In de keuken, die ook dienstdoet als kantine. Hij is erg geschrokken.' De directeur met de Duitse naam sprak onberispelijk

Nederlands. Hij moest ergens achter in de zestig zijn en had een enigszins opgeblazen, vrijwel kale kop. Hij had een zorgelijk gezicht boven een uitgezakte, vlezige kin. Ter compensatie droeg ook hij zo'n populair Hitler-snorretje, wat hem belachelijk stond.

Tussen museum en Binnenhof lag een strook water, waarschijnlijk in de dertiende eeuw deel van de slotgracht van kasteelheer graaf Willem. Schuin links was de Grenadierspoort, een van de toegangen tot het Binnenhof. Ervoor stonden twee leden van de Feldgendarmerie op wacht, de militaire politie van de bezetter. Tot halverwege de jaren twintig reed er nog een tram door het regeringscomplex. Tegenwoordig kon niemand zelfs maar lopend op het Binnenhof komen. *Genehmigung* luidde het moderne toverwoord: de officiële toestemming om 's lands voornaamste bestuurszetel te betreden.

Ik volgde professor Martin naar de kantine. In de zalen hing de nijverheid van de zeventiende-eeuwse meesters, met name portretten van de gefortuneerde ijdeltuiten van die tijd. Het museum was een intrigerende plek voor een moord, iets voor Willy Corsari.

We kwamen Rigo Burda tegen. 'Kom zo maar even naar de werkplek van die dooie in het souterrain,' zei hij.

'Heb je iets aan de hulp van Boy Valk bij jullie zoektocht naar braakschade? Die loopt hier ook ergens rond.'

'Wij doen ons werk liever en beter zonder jouw loopjongen.' Burda had weinig op met Valk. Evenals de Duitsers en zijn NSB-kompanen keek hij neer op de indo die Valk was. Indo's, Antillianen, Chinezen, Javanen en Surinamers waren niet bepaald populair bij de heersende macht. Op straat en in publieke gebouwen werd om de haverklap hun persoonsbewijs gecontroleerd, gewoon om te treiteren. Met een kleur was je tegenwoordig een tweederangsburger.

'Vergeet de deur en ramen aan de waterkant niet,' zei ik.

'Swieninck,' onderbrak Burda me, 'is er eigenlijk iets gestolen?'

'Weet ik niet, moet ik het nog over hebben.'